

PRAVICA

Glasiło krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/1 — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1-50 — Cena: za 1 mesec Din 5-,-, za četrt leta Din 15-,-, za pol leta Din 30-,-; za inozemstvo Din 7-,- (mesečno) — Oglasi po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročila na upravo jugoslovanske tiskarne, Kolportažni oddelak, Poljanski nasip št. 2 — Rokopisi se ne vračajo

Naš veliki dan.

Neizbrisno ostaneta v spominu dneva 12. in 13. junija, ko se je v Celju zbrala Krekova mladina na svoj prvi kongres. Ne samo za krščanski socializem, ampak za celotno delavsko gibanje v Sloveniji sploh je ta kongres neizmerne pomena. Kajti povečal je v sedanjih časih potrdosti delavskega stanu borbenost in dal poguma prav vsem, ki še držijo pokonci zastavo socializma proti izkoriščevalnemu kapitalizmu.

Zbor delegatov.

Že prvi dan, v soboto, ko je predsednik Krekove mladine, tov. France Kordin otvoril delegatski zbor Krekovec, so vsi referenti v prvi vrsti naglašali borbenost, ki mora prešiniti vrste krščansko socialnega delavstva v Sloveniji.

Predsednik ljubljanske Krekove mladine tov.

Srečko Peterlin

je v svojem uvodnem referatu poudarjal neobhodno potrebo posebne delavske mladinske organizacije v slovenskem katoliškem pokretu, ki je še danes nekateri naši ljudje ne razumevajo, a jo odslej bodo morali. Ustanovila se je pred petimi leti in smo ji s tov. Kremžarjem dali ime ter ji določili smernice. Glavni njen namen je tako splošno kakor strokovna izobrazba delavske mladine. Prva podružnica se je ustanovila v Sneberjih, danes imamo deset podružnic, ki štejejo 600 članov. Največji njen dosedanj uspeh je Krekova socialna šola, pri kateri sodeluje naše katoliško razumništvo.

Obširen in temeljit referat je imel nato tov. poslanec

Fr. Kremžar,

ki je prav markantno orisal sedanjí težki gmotni položaj delavstva, kateri se predvsem kaže v naraščajoči brezposelnosti. Te pa je predvsem kriva naša državna uprava, oziroma njena socialna, oziroma bolj rečeno, nesocialna politika. Edino, pa tudi najuspešnejše orožje proti temu je strumna organizacija delavstva, in sicer morata industrijski delavec in vedno bolj obubožajoči kmetijski stan v boju proti močno organiziranemu kapitalu nastopati solidarno. Referent je žel splošno veliko odobravanje, ko je poudarjal odločno borbenost, ki jo mora pri vzgojiti delavskemu stanu organizacija, v prvi vrsti organizacija delavske mladine, to so Krekovi.

V debati je tov. Cvikelj poudarjal, da vzrok naše neborbenosti ni samo v slabem gospodarskem stanju, ampak tudi v napačni vzgoji delavstva, ker se polaga premalo važnosti na privzgojitev zavesti, da je delavec tisti faktor, ki drži družbo po konci in vstvarja gmotne dobrine. Tov. dr. Gosar naglašala, da krščanstvo, ki moli v očenašu, daj nam danes naš vsakdanji kruh, predstavlja, da se moramo za njega tudi boriti. Dalje mora delavstvo, kakor to delajo ostali stanovi, ki trpe pod vladajočim kapitalističnim redom že radi tega potom svojih organizacij formulirati svoje zahteve, da jih spoznata kmet in mali obrtnik in da se tako vsi zatirani združeno postavijo v boj proti kapitalizmu. Posebno važno za vzbuditev borbenosti v delavski organizaciji, pravi tov. Burkelj, je to, da delavstvo nalaga

svoje prihranke v delavski hranilnici in posojilnici, da se delavstvo gospodarsko osamosvoji.

Jako izčrpen in globoko segajoč je bil referat predsednika katol. akademičnega starešinstva tov.

prof. Jarca,

ki je govoril o prosvetnem delu med delavstvom. Kapitalizem je ustvaril kulturo, ki sloni na materializmu in jo goni sebičnost ter nima zmisla za občestvo, stanove, narod, državo. Delavstvo pa mora obnoviti kulturo slonečo na idealizmu, socializmu in občestvenosti. Krekova mladina mora iz delavcev samih vzgojiti delavske voditelje-inteligente. Poleg splošne izobrazbe pa je potrebna strokovna izobrazba delavcev. Najvažnejše sredstvo za širjenje delavske prosvete je neodvisen delavski list. Kulturne potrebe delavstva se ne dajo zadovoljiti drugače kakor v posebni delavski mladinski organizaciji. Inteligenca pa mora priti do prepričanja, da je delo v tej organizaciji in socialno delo sploh njena najvišja naloga.

Izredno lep je bil referat tov.

Marjance Rozmanove,

ki poudarja potrebo, da se kongres bavi tudi z vprašanjem delavske žene. Po naravi je poklic žene materski. Zato moramo delati na to, da se miselnost moderne družbe preokrene v tem pravcu, da se ženi omogoča biti dobra družica in mati. Treba je zahtevati za moža družinsko plačo, da žena ne bo potegnjena tako v vrtnice borbe za eksistenco kakor je danes. Ker pa so razmere zaenkrat popolnoma drugačne, moramo skrbeti za socialno pravico in zaščito žene-delavke. Skrajni čas je, da se ustanove ženski odseki Krekove mladine. Sploh je treba poživiti organizacijo krščansko-socialnih delavk, ki je danes na tleh, dočim je svojčas bila hrbtenica krščansko-socialne organizacije.

Nato je temeljito referiral tov.

Cvikelj

o skrbi za delavsko mladino, pri čemer je posebno naglašal zaščito vajencev. Na podlagi pravkar objavljene statistike je pokazal, kako da imamo preveliko število vajencev, kako da je zato potreba regulirati izbiro poklica, kako da je treba pospeševati obrtno nadaljevalno šolstvo in vzgojo kvalificiranega domačega delavstva. Velika je tudi potreba po verski vzgoji vajenstva. Vajenec ne spada samo v telovadsko ali športno društvo, ampak tudi v delavsko mladinsko organizacijo, ki ga mora vzgajati za njegov poklic. Krekova mladina mora ustanoviti posebne odseke za vajence. Debata je pokazala, da so vsi soglasno mnenja, da je vajeniško vprašanje najvažnejše. Tov. Kordin je zključil delegatsko zborovanje, ki je trajalo od pol 4 do devetih zvečer. Nad 90 delegatov se je ves čas živahno udeleževalo zborovanja.

Manifestacijsko zborovanje.

V nedeljo, dne 13. junija, se je razvil krasen sprevod Krekove mladine od kolodvora k sveti maši, ki se je vršila v farni cerkvi. Po sv. maši je mladina v sprevodu odkorakala na manifestacijsko zborovanje, ki se je pričelo ob 9 v veliki dvorani Narodnega doma. Za predsednika je bil z viharim navdušenjem po-

zvan osiveli borec za delavske pravice tovariš Gostinčar. O pomenu in vplivu, ki si ga je kršč. socialistično gibanje tekom kratkega časa pridobilo pričajo številni pozdravi. Pozdravili so: prečastita škofa mariborski dr. Karlin in ljubljanski dr. Jeglič, celjski opat č. g. Peter Jurak, jug. kat. akademsko društvo »Krek« v Pragi, krščansko-narodna strokovna zveza iz Švice, Zveza kršč. delavstva iz Brna, tov. Gajšek za Delavsko zbornico v Ljubljani, tov. Cvikelj za Delavsko zbornico v Splitu, tov. Tratnik kot zastopnik katol. akad. društev »Danice« in »Zarje«, tov. Vomberger za kršč. socialistični akad. klub »Borba«, Akademsko in Dijaško zveza, narodni poslanci dr. Hodžar, Smodej, Pušenjak in dr. Kulovec, Nekrep za katoliško omladino iz Maribora, za SLS v Celju dr. Ogrizek, za Prosvetno zvezo prof. Puntar, prof. Jarc za Katol. akad. starešinstvo, nadalje sta pozdravila kongres Delavska zveza Vič in Prosvetno društvo Vič, Splitska dijaška organizacija »Pavlinović« in tamošnja izobraževalna ženska organizacija, kakor tudi Ljudski oder iz Ljubljane.

Manifestacijskemu zborovanju je dal smer kot prvi govornik tov.

Terseglav,

ki je iskreno aklamiran, pokazal na najgloblji vzrok brezboštva današnje človeške družbe. Brezboštvo se je rodilo v sebičnosti, pohlepu, izkoriščanju kapitalističnega sloja, torej v praktičnem neizvajanju krščanskih načel v socialnem življenju. V tem se je rodilo tudi razredno sovraštvo, ta največja rana moderne človeške družbe. Ogromna je krivda nas vseh na tem in čisto napačno je dolžiti tega samo delavski razred, zatirane in izkoriščane. Kolikor je v tem sloju nekrščanskega mišljenja v teoriji ali pa nesocialnega čustvovanja in delovanja v praksi, je infekcija iz kapitalistične buržuazije. Naloga proletariata pa ni, da nadaljuje rušiti one temelje človeške družbe, katere je začel majati kapitalizem, to je vero, krščansko kulturo in moralo, ampak nasprotno! Delavstvo mora v borbo za svoje pravice v imenu krščanstva, z vero, z onim socialnim čustvovanjem, ki je mogoče le na podlagi najglobljega verskega prepričanja, kršč. socialnega čustvovanja, dejanske žive religioznosti!

Nato je tov. profesor

dr. Puntar

označil razmerje, ki mora vladati med delavstvom in inteligenco. Dolžnost inteligence je, da priskoči delavstvu na pomoč. To delo je začel pri nas izvajati dr. Krek, ki je začel spoznavati med seboj delavstvo in inteligenco. Naše razumništvo je izšlo iz ljudstva in delati mora zanj, zatreti je treba vsa medsebojna nezazumevanja. Predvsem je dolžnost inteligence, da vrši svoje delo na vzgojnem polju, ki nam to nalaga že naša krščanska vera.

Tov. abs. iur.

Mirko Jeršič

je poudarjal, da je danes značilna usodepolna ločitev religije in našega življenja. Dolžnost vseh katoličanov je, da se zavedajo velike odgovornosti za vse panoge javnega in privatnega življenja. Naše dolžnosti ne nehajo pri odnosu do Boga, do družine, do stanu. Čutiti moramo odgovornost za vse javno življenje. Ako se deset-tisoči delavstva brez lastne krivde

odtujejo Bogu, potem je naša dolžnost, da čutimo krivdo vsi. Spoznati moramo življenje proletarcev-brezdomincev, njegove zahteve in boje in delati pri reševanju socialnih vprašanj, ker je to naša dolžnost. Predvsem je tu odgovorna inteligenca, ki se ne sme v svojem mišljenju in delu nikdar odtujiti ljudstvu.

Zaključil je manifestacijsko zborovanje naš voditelj, tov. poslanec

dr. Andrej Gosar,

ki je prisrčno pozdravljen, govoril o našem delu v bodočnosti. V vsakem delu mora biti jasnost. Vsak stan ima od gotove mere svoje posebne naloge in potrebe, ki naj jih skuša čim uspešneje doseči s trdno in močno organizacijo. Vsi smo enaki. Vsak mora dobiti svoj delež na življenju. Vsi morajo biti krščansko socialni, delavci pa morajo biti krščansko socialistični in to radi tega, ker morajo te delavci imeti poseben načrt, da si pribore od družbe svoje pravice. Zahtevati moramo enakovrednost in enakopravnost celotne družbe, kakor tudi posameznih stanov, torej tudi delavskega. Krekova mladina naj bo torej prava vzgojiteljica za pravilno krščansko socialistično gibanje. Seveda je treba imeti pri tem delu tudi železno voljo. V tem delu se morajo ustvarjati jekleni značaji n to je naloga Krekove mladine. Ta šola in naloga, ki jo ima izvršiti Krekova mladina, ne sme biti usmerjena na gojitev sporta, veselja in zabave, temveč na vzgojo močnih in trdnih značajev. Ne zadostuje pa nam samo to, da poznamo svoj program, temveč se moramo v izvrševanju istega, kakor tudi v izpolnjevanju svojih dolžnosti vaditi. Predpogoj vsakega resnega dela je gotova skušnja in praktična izvežbanost, vsled tega moramo v svojih organizacijah tudi krepko in živahno delovati, da si to skušnjo priborimo. Naj bo torej Krekova mladina ošla in vzgojiteljica za izvrševanje naših krščanskih in pravičnih socialističnih dolžnosti!

* * *

Manifestacijsko zborovanje se je zaključilo z iskrenimi ovacijami starosti krščanskega delavstva tov. Gostinčarju, k so bile izraz resnične zahvale in spoštovanja delavske mladine temu osivemu borcu za slovensko delavstvo. Udeleženci so izrekli zahvalo in priznanje tudi predsedniku Krekove mladine tov. Francetu Kordinu in mu prirejali navdušene ovacije. S kratkim pozivom na delo, ki mora slediti temu veličastnemu zborovanju, je zaključil g. Gostinčar I. kongres krščansko socialistične mladine.

Popoldne se je vršila na Babnem prijateljska zabava, ki je v svečanem razpoloženju zaključila ta lepo uspeli kongres.

* * *

Naš kongres je bil velik korak naprej. Tako na delegatskem kakor na manifestacijskem zborovanju se je pokazalo, da Krekova mladina dela, da razglablja najvažnejša socialna vprašanja dobe in da je polna trdne volje kakor tudi smisla za organiziranje in praktično delo. Zaveda se, da je naša najbolj borbeno organizacija, da je nujno potrebno, da hoče napredovati. Od tega kongresa naprej bo napredovala še bolj. Nov duh je mogočno zavel. Krekova mladina postala eden najvažnejših faktorjev celokupnega katoliškega pokreta.

Resolucije

sprejete na I. kongresu Krekove mladine v Celju, v dneh 11. in 12. junija 1926.

I. Prvi kongres »Krekove mladine« v Celju ugotavlja, da naše delavstvo pod pritiskom današnjih socialnih razmer, zlasti gospodarskih in političnih razmer, kulturno in gospodarsko, npravno in telesno bolj in bolj propada.

Ugotavlja obenem, da ne more duhovnih in gmotnih interesov delavstva nihče uspešno braniti, dokler ne stori tega organizirano delavstvo samo.

II. Kongres ugotavlja, da se splošne socialne, še prav posebno pa gospodarske razmere po vojni naglo razvijajo tako, da je z življenjem, ki ga je zlasti industrijski delavec prisiljen živeti, bistveno zvezanih cela vrsta perečih čisto delavskih vzgojnih, prosvetnih, strokovnih, gospodarskih in političnih vprašanj. Iz splošnega socialnega vprašanja se vedno bolj izločuje posebno delavsko vprašanje.

V teh razmerah bo moglo svoje kulturne, gmotne in politične interese zastopati in braniti edino le dobro, v pravem krščansko-socialističnem duhu vzgojeno, temeljito splošno in strokovno naobraženo in samozavestno delavstvo. Vse te lastnosti pa si mora pridobiti, za to delo se mora usposobiti in pripraviti zlasti delavska mladina.

Naloga »Krekove mladine« je zaradi tega zlasti:

1. Zbrati pod zastavo krščanskega socializma vso delavsko mladino, zlasti pa ono po mestih, trgih in industrijskih krajih.

2. Vzgajati delavsko mladino v pravem krščanskem delavskem duhu, v krščanski delavski zavesti, ki je prvi pogoj praktičnega krščanskega socializma.

3. Skrbeti za splošno, kakor zlasti tudi strokovno izobrazbo delavskega naraščaja, da bo kos nalogam, ki ga čakajo v kulturnem, strokovnem in gospodarskem in političnem življenju.

4. Navajati delavsko mladino k praktičnemu delu v krščansko-socialističnih delavskih organizacijah.

III. Z žalostjo mora I. kongres »Krekove mladine« ugotoviti, da je npravni, kulturni, gospodarski in socialni položaj delavskega ženstva, posebej še delavske ženske mladine, težak in nevaren, mnogokrat naravnost obupen. Da se delavsko ženstvo in zlasti še delavska mladina otme na eni strani brezsrčnega kapitalizma, in na drugi strani brezverskega socializma, oziroma komunizma, je nujno potrebno, da se v okviru »Krekove mladine« osnuje poseben ženski odsek, ki naj nudi delavskim ženam in dekletom poleg načelne krščansko-socialistične izobrazbe in vzgoje, zlasti tudi praktičen gospodinjski pouk.

Črni brat.

(Iz knjige: »Človek in tajinstvenost v Aziji«, napisal F. Ossendowski.)

»V teh štiridesetih letih smo jih mnogo rešili. Ne čakamo, da nam prinesejo valovi one, ki nas potrebujejo. Sami se peljemo na jug in križarimo v severnem delu preliva, da nudimo pomoč onim, ki se potapljajo. Nekega dne me je prišel obiskat neki pesnik Kurilov in napisal je o meni nekaj, vsled česar sem postal »leteči menih«, dasi nima moja ladja na sebi ničesar fantomskega. Če rešujem ubegle jetnike, mi oblasti ne nasprotujejo in me nikdar ne nadlegujejo, ne vem zakaj. Prepričan sem, da bi vsi rešeni begunci poginili prej ali slej ali pa se pripeljali zopet v kolonijo kaznjencev. Vem, da bi rajši videli, da se begunci utopijo, a čutim, da kaznjencev, če se je uprl in pobegnil, še ni prehodil vseh poti, ki bi mu rodila v srcu resignacijo. Če ga pa rešim, mu hočem dati možnost, da pretrpi vse duševne muke, ki bi mogle oteti njegovo dušo temi. Rešujem te ljudi, ki se potapljajo,

IV. Posebej opozarja I. kongres »Krekove mladine«, na važnost vaje-niškega vprašanja. Večina vajencev je danes popolnoma prepuščena samim sebi, brez vodstva in nadzorstva in brez sleherne zaščite. Še manj pa je poskrbljeno za to, da bi se dotok vajencev k poedinim strokam uravnal po dejanski potrebi. Dolžnost »Krekove mladine« je zaradi tega, da posveti vzgoji in izobrazbi in zaščiti vajencev posebno pozornost, ter da skrbi za smotreno izbiro poklica.

Političen pregled.

Narodna skupščina. Pred kratkim je vlada predložila skupščini trgovinsko pogodbo z Italijo. Parlament je to pogodbo sprejel. S tem je naše gospodarsko življenje zopet občutno zadeto. Pogodba pomeni uničevanje naše slabotne trgovske mornarice, našega trgovstva in gospodarstva.

Opozicija je v skupščini predložila interpelacijo o naši gospodarski krizi. V njej obširno govori o težavah našega gospodarstva, vsled česar trpita predvsem delavski in kmetijski stan. Opozicija je predlagala celo vrsto sprememb v zakonih go-

spodarskega značaja. Vladna večina pa je šla mirne duše preko vseh teh predlogov, kakor to ona sploh dela na polju socialne zakonodaje.

Nadalje je prišla pred skupščino posebna pogodba z Italijo, ki se imenuje Belgrajske konvencije. Te konvencije spravljajo našo državo v veliko odvisnost od Italije.

Razni shodi. Prošlo nedeljo so se vršili v celi državi številni shodi raznih političnih voditeljev. Zborovali so dr. Korošec, Ljuba Davidovič in Pribičević in drugi. Zlasti je bil zanimiv dr. Korošev shod v Ljubljani pri Varaždinu, kjer so kmetje naglali z odra Radičevega agitatorja. Pribičević bi bil v Metliki skoro doživel polom, če ne bi bili orožniki razgnali demonstrantov.

Položaj. Za nekaj časa se je sedaj pozornost javnosti obrnila na Bled, kjer se bo vršila konferenca zunanjih ministrov Male antante, ki bodo razpravljali o raznih tekočih vprašanjih. Zato ni pričakovati v naši notranji politiki nobenih novih dogodkov. Radičevci so temeljito popustili v vseh najvažnejših vprašanjih, zlasti v vprašanju pogodb z Italijo, pač z edinega vzroka, da bi ostali na vladi.

Jugoslovanska strokovna zveza.

Iz centrale.

Občni zbor JSZ. V nedeljo dne 20. t. m. ob 9 dop. se bo vršil v kleti konzumnega društva na Kongresnem trgu 2 v Ljubljani redni letni občni zbor Jugoslovanske strokovne zveze. Opozarjamo na točno in gotovo udeležbo delegatov včlanjenih izvez.

Strokovna zveza rudarjev.

Iz centrale. Vse naše zaupnike prosimo, da pristopnice natančno izpolnjujejo. Predvsem je treba točnih rojstnih podatkov. Ako ni na našlovi strani dovolj prostora, se lahko porabi nasprotna stran. Naj se torej pazi, da bo lahko naše poslovanje v redu. Kaj pa kongres? Ali se pripravljate na kongres? Ali se pripravljate nanj? Ste že kaj obravnavali to zadevo na sestankih? Kaj ste že vse storili? Če se do zdaj niste ganili, pokažite nemudoma vso delavnost! Glejte, da bo udeležba posameznih skupin na kongresu častna. Ta dan bomo pokazali našo stanovsko zavest, našo borbenost in odpornost! To bo manifestacija ljudi iz rovov, doraslih mož, kovačev, ki tolčejo sponke krivici.

Trbovlje. Skupina Strokovne zveze rudarjev naznanja članom, kakor vsem, ki se oglašajo v tajništvu, da so do preklica uradne ure od 3—6 popoldne. — Odbor.

Hrastnik-Ojstro. Takšnih razmer pa najbrž ni nikjer pri Trb. družbi, kot so pri nas. Srednji vek je že zdavnaj minul, razmere so pa še vedno iste. Grajščine so se sicer podrlje, vendar so ostali valpti, ki srebljajo

kri našega delavca. Pri nas ni nobene pravnega varstva, kolektivne pogodbe ne držijo in je le še čudno, da ne prihajajo nad nas v jamo z bičem. Nemški generali niso nikoli tako kričali nad slovenskimi vojaki, kot se kriči pri nas nad rudarji. Menda ga ni dneva, da bi se ljudem pred odhodom v rove ne čitala imena kaznovanih delavcev. Seveda niso te kazni majhne: 20, 30 do 50 dinarjev. In vzroki za kazni? Zgodilo se je, da ni mogla skupina rudarjev vsled slabega terena, kar se bo še ugotovilo, oddati več, kot 10 vozičkov premoga. Seveda ni nič pomagalo dokazovanje, da za večjo storitev niso bili pogoji. Tem revežem se je utrgala enostavno cela dnevna plača. To je krivica, katera ne bo pozabljena in vpije po plačilu. Pričakovali bi, da bi bili gospodje uvidevnejši. Sploh so gospodje v našem revirju posebnega kova, pod katerimi se zvija ves revir. Nič ne bo škodovalo, če bi se tudi naš občinski zastop zavedal svoje dolžnosti in imenoval kakega gospoda za častnega občana, da se ime »delavskih prijateljev« ne bo nikoli pozabilo. Vam rudarji, pa velja: v organizacije! Kdaj boste spoznali lastno napako in greh, za katerega trpimo vsi. Zganite se, še je čas in iz sužnjev boste postali zopet ljudje!

Zveza javnih nameščencev.

Strokovna zveza javnih nameščencev in organizacija javnih nameščencev somišljenikov SLS bosta priredili dne 4. julija skupen izlet v Kamnik, in sicer z vlakom, ki odhaja ob 7.45 zjutraj iz Ljubljane.

Starcu ni treba mnogo spanja, je odgovoril veselo, »posebno ne pred pragom večnega počitka.«

Nekaj ur pozneje sem se poslovil pri Črnem bratu ob križu, kamor me je bil peljal. Dolgo časa je ostal tam, podoben velikemu, črnemu kipu, roko dvignjeno k blagoslovu. Ko sem se zopet obrnil, sem čutil mirno veličanstvo te tajinstvene duše, tega moža, ki se je bil podal na pot notranjega trpljenja radi zločina, ki ga je poznal on edini, da dospe do večnega miru. Dovršil je veličastno delo čisto kot kristal, trdo kot jeklo, veliko kot gladina brezmejnega morja.

V Diju me je čakal parnik »Alent«. — Kapitan pa mi je povedal, da se mora peljati do rtiča sv. Marije, ker ima naročilo, da nese črnemu bratu pismo velikega kneza. Predlagal mi je, naj počakam povratek »Alenta« v Dij, a šel sem rajši z njim na pot, da bi zopet videl Črnega brata.

Po dvodnevni vožnji smo vrgli pozno v noč sidro miljo in pol oddaljeni od rtiča.

ne, glavni kolodvor. Članom se objavlja, da se pravočasno pripravijo. — Odbora.

Zaboljšanje delavskega položaja.

(Interpelacija narodnega posl. dr. Gosarja in tovarišev na ministra za socialno politiko radi težavnega položaja delavstva v naši državi.)

Ekonomске in socialne razmere na teritoriju naše države so take, da se tudi v normalnih, predvojnih prilikah niso mogli vsi ljudje doma preživljati. Vsako leto so se tisoči in tisoči po večini navadnih, neizkušanih delavcev izseljevali iz teh pokrajin v razne tuje države, predvsem v Severno Ameriko. Po vojni je odток odvisnega prebivalstva iz naše države, zlasti v Ameriko, skoraj popolnoma prestal. Poleg tega je, nekoliko, ker je pričel dinar rasti, večinoma pa vsled napačne gospodarske, zlasti carinske tarife in davčne politike, nastopila težka gospodarska kriza, ki nas davi že nad dve leti.

Vse te okolnosti so povzročile, da postaja položaj delavstva v naši državi, že dolgo od dne do dne slabši. Delazmožnih in delavoljnih ljudi, ki ne morejo dobiti primerne posla, s katerim bi lahko sebe in svoje družine vsaj za silo preživljali, je vedno več. Mezde, ki so že prej znatno zaostajale za mezdami v drugih državah, so priče radi tega najprej polagoma in sporadično, pozneje pa naglo in splošno padati. Tako stojimo danes v tem pogledu skoro med vsemi evropskimi državami na zadnjem mestu.

Stagnaciji v industriji je sledilo odpuščanje delavstva odnosno omejitve delovnih dni, tako da imamo danes ogromno število popolnoma brezposelnih, še več pa po vsej priliki nezadostno zaposlenih delavcev. Samo v industriji znaša število brezposelnih ca. 50.000, t. j. ena petina vsega industrijskega delavstva. K temu pa je treba prišteti še na tisoče premalo ali celo popolnoma nezaposlenih poljedelskih delavcev. Samo v Prekmurju je ca. 15.000 sezonskih poljedelskih delavcev brez zaslužka. Največja podjetja v državi, kakor n. pr. Trboveljska premogokopna družba, so odpustila na tisoče delavstva, za ostale pa skrčila delovni čas za eno tretjino in več. Posledica tega je, da tudi tisti delavci, ki imajo danes imenoma še delo, ne morejo ob svoji, že itak znižani, potem pa še za celo tretjino zmanjšani mezdi, niti najbolj skromno preživljati sebe in svojo družino. To je tem težje radi splošne draginje, ki je zlasti v industrijskih krajih daleč višja nego bi odgovarjalo kurzni vrednosti našega dinarja, in ki jo naša nesrečna carinska, trošarinska ter tarifna in davčna politika le še povečuje.

Tako morajo največji del težkih posledic naše gospodarske krize nositi baš najsiromašnejši sloji našega

— »To je čudno,« je dejal kapitan. »Slabo vreme bo to noč in menihova svetilka ni razsvetljena, kot je to navada od davnega časa. Mogoče je na morju in vendar ga nismo srečali v prelivu. Radoveden sem, kaj naj to pomeni!«

To noč mi je bilo nemogoče spustiti čolne v morje, a drugo jutro smo bili na vse zgodaj pri menihovi hiši. Nihče nam ni prišel nasproti. Vse je bilo kot po navadi. Klicali smo in trkali na celice. Ko nam nihče ni odgovoril, smo vrata odprli in se molče ustavili.

Stari menih je ležal na tleh z obrazom proti zemlji. Ležal je pred pultom, pogrnenim s črnim žametom, v katerem je bil vezen srebrn križ. Na njem je ležala biblija. Smrt je starčeka dohitela v trenutku, ko je pokleknil in nagnil v molitvi glavo k zemlji. Kapuca mu je bila zlezla na obraz in njegovi že mrzli, koščeni prsti so držali v oklepu jagode rožnatega venca.

Pogledali smo povsod po sobi in videli, da ni bilo ničesar odstranjeno, noben del pohištva premaknjen. Edi-

naroda, predvsem delavstvo, bodisi industrijsko, bodisi poljedelsko. To breme je tem občutnejše, ker morajo delavci vse svoje potrebščine kupovati, vsled česar odpada na nje razmeroma največ indirektnih davkov, ki znašajo pri nas, kakor znano, blizu devet desetih vseh davščin. Da bi delavstvo težo sedanjega položaja še bolj občutilo, mu je vlada odnoso njena večina v parlamentu naložila baš v toku sedanje krize novo težko breme v obliki davka na zaslužek ročnih delavcev. Ta davek dosega v podjetjih, ki zaposlujejo po več sto ali celo po več tisoč delavcev, stotisoče in milijone. Tako niso redki primeri, da plačujejo delavci več, celo po 2 in 3 krat toliko tega davka, nego znašajo vsi državni davki njihovih podjetij.

Daljnja posledica tega krivičnega obdavčenja pa je, da so delavci zapostavljeni tudi v vseh onih primerih, kjer se po obstoječih zakonih dajejo siromašnim ljudem, ki ne plačujejo določene vsote davkov, različne ugodnosti. Tako so n. pr. delavci-invalidi, ki plačujejo davek na ročno delo, izključeni od prejemanja invalidskih podpor.

Hoteč izkoristiti ugodno priliko so se zlasti večja kapitalistična podjetja v državi pričela sistematično protivitvi izvajanju raznih zakonskih določb za zaščito delavstva. Ministrstvo za socialno politiko, ki je v prvi vrsti poklicano štiti socialno slabše delavstvo v borbi z njegovimi delodajalci, je brezbrizno gledalo, kako so se skoro vse važnejše določbe zakona o zaščiti delavstva sistematično kršile. Celokupna vlada pa je s svojim napovedovanjem, da se bo ministrstvo za socialno politiko vobče ukinilo, naravnost spodbujala delodajalce v njihovem boju proti naši socialni zakonodaji.

Tako so že dosedaj baš najvažnejše določbe za zaščito delavstva, kakor n. pr. predpisi o delovnem času, o delavskih zaupnikih, o inspekciji dela, o posredovanju dela itd., ostajale večinoma le na papirju. Novi proračun, kjer so črtani celo krediti za najpotrebnejše organe, ki bi imeli skrbeti za izvajanje teh predpisov, pa pomeni vobče le še predzadnji korak do popolne likvidacije naše socialne politike.

Inspekcija dela je obsojena po tem proračunu v izvrševanje zgolj upravnih pisarniških poslov, o resničnem nadzorstvu podjetij pa sploh ne more biti več govora.

Borze dela so, razen treh, odpravljene, in to v času, ko žive vsled brezposelnosti desetstisoči in desetstisoči delavstva v največji bedi in nikogar več, ki bi, četudi še tako zasilno in nepopolno, organiziral naš delovni trg. Nobenega pravega pregleda nimamo več, koliko ljudi je brez dela, katerim strokam pripadajo in kje bi jih eventualno mogli zaposliti. Tudi se ne vidi več, kje je pomoč najbolj potrebna, samo to opažamo na vseh straneh, da bela in nezadovoljstvo v delavskih vrstah

na stvar, vredne pozornosti, je bila majhna, zapečatena kuverta, ki je ležala na mizi blizu okna. Bral sem na njej besede:

»Pokopljite z menoj vred!«

Skozi tenki papir kuverte je bila videti slika ženske v bogati poročni obleki s kopreno v laseh. Na ozadju slike so bile napisane z drobno aristokratsko pisavo nekatere nečitljive besede.

Tik ob mrtvecu je ležal kos papirja s sledečimi besedami:

»Odhajam pomirjen. Oni, ki se potaplja v oceanu življenja, se lahko rešijo. Blagoslavljam jih v božjem imenu.«

Pokopali smo črnega brata pod križem, ki ga je bil postavil, in se odpeljali. Ko sem zapuščal ta kraj trpljenja, ta zloglasni otok, sem nesel s seboj spomin na tega mučenika.

Nad tem najvišjim simbolom človeškega trpljenja pa se dviga križ rtiča sv. Marije s skromnim napisom: »Slava Bogu na višavah nebes in mir ljudem na zemlji in na oceanu življenja!«

raste, ter postaja od dne do dne opasnejše.

Preko 20 milijonov delavskega denarja, nabranega za podporo brezposelnih, leži v Hipotekarni banki, pa ni niti pravilnika, po katerem naj bi se od tega delile podpore brezposelnim, niti ni vobče organov, ki li mogli ta posel vsaj kolikor toliko dobro opraviti.

Se manj pa je kajpada mogoče govoriti o smoteni izseljeniški politiki, ki bi skrbela za to, da bi našli za odvišne delovne moči primeren odtok v tujino, ne da bi se naši izseljenci trajno izgubili za državo in narod. Niti za tiste delavce, ki so se sami na svojo roko izselili, se nihče ne briga, in naši konzulati jim povzročajo več neprilik, nego jim storiijo uslug.

Končno moramo posebej poudariti, da se tudi ustanove našega delavskega zavarovanja nahajajo v težki krizi ter jim grozi finančni polom. Temu je kriva predvsem nesmotna zasnova in predraga uprava zavarovanja. Dolžnost vlade bi bila radi tega skrbeti, da bi se naše socialno zavarovanje primerno preuredilo ter postavilo na zdravo ekonomsko podlagi. Toda mesto tega je vlada odnoso njena večina znižala v zadnjem proračunu celo zakonite prispevke k temu zavarovanju, obenem pa je v finančnem zakonu naložila ustanovam našega delavskega zavarovanja nova občutna bremena, vsled katerih je katastrofa v doglednem času neizogibna.

Vsa ta sumarično navedena dejstva pričajo, da se naša vlada odnoso ministristvo za socialno politiko ne zavedajo svoje dolžnosti in svoje odgovornosti. Naša vlada kaže ob vsaki priliki in nepriliki svojo bojazen pred komunizmom in boljševizmom. Tudi g. minister za socialno politiko je ponovno pokazal, da ga je strah pred tem. In vendar ne more biti nobenega dvoma, da je baš opisano neodgovorno zanemarjenje in omalovaževanje delavstva ter preziranje njegovih interesov in koristi v času, ko tisoči in tisoči delovnih rok ne dobijo niti skromnega zaslužka, najboljše propaganda komunistične ali boljševiške akcije.

Zato nam je čast vprašati gospoda ministra:

1. Ali poznate ta važni položaj delavstva v naši državi in njegove spredaj navedene vzroke?

2. Kaj nameravate ukreniti, da se socialne in ekonomske prilike delavstva pravočasno zboljšajo?

3. Ali ste voljni z vso odločnostjo nastopiti proti nameravani ukinitvi ministrstva za socialno politiko?

Beograd, 9. junija 1926.

Dr. Andrej Gosar.

Delavstvo brez plače.

Na tarčevi žagi v Mežici, ki spada pod gozdno upravo grofa Thurna, delavstvo že nad tri mesece zamani čaka na izplačilo svojega zaslužka. Delavstvo je vsled tega v silni gospodarski stiski, kar je razumljivo vsakomur, kdor danes živi samo od zaslužka svojih rok in če danes ne prejme zaslužka nima jutri kaj za v lonec. Gospodom to ne gre v glavo, ker mislijo, da ima delavec tudi večmesečno zalogo ali pa lahko živi od zraka. Zgodi se, da tu in tam mora delavstvo čakati po nekaj dni na svoj zaslužek, toda kaj takega kot je zgorajšnji slučaj je pa do danes prvi, ki tudi zasluži, da se ga obsodi. Zaupnik delavstva so že parkrat pisмено opomnili upravo na izplačilo, toda gospoda je gluha in ne da nikakega odgovora, čeprav stradajo delavci in njihove družine. Jugoslovanska strokovna zveza se je za te delavce zavzela in je poslala na gozdno upravo ostro spomenico. Če to ne bo zadostovalo, bo zveza ukrenila nadaljnje korake, da se takim stvarjem napravi enkrat za vselej konec. Delavec naj si vzame gorenji slučaj v premislek, kajti kaj takega se danes dogaja le tam, kjer je delavstvo slabo ali pa sploh neorganizirano.

Razširjajte »Pravico«!

Naš tabor na Prtovču.

Že dolgo nameravani delavski tabor za Selško dolino bo v nedeljo 27. t. m. na Prtovču, toli priljubljene kraju našega Evangelista Kreka. Zborovanja se udeležita naš stari Gostinčar in dr. Gosar. Vabljeni vsi delavci Selške doline.

Podrobnosti v prihodnji »Pravici«. Prijatelji izven domačega kraja naj radi prenočevanja prijavijo svojo udeležbo Jugoslovanski strokovni zvezi, Ljubljana, Stari trg 2/1.

Če ljudstvo molči.

Do zadnjega časa ni prejemal po obstoječih zakonitih določilih invalidne podpore oni, ki je plačeval letno 30 Din državnega davka z dokladi, ker se takega ni smatralo za siromašnega. Ker plača danes 30 dinarjev davka z dokladi že skoro vsak bajtar ali mali obrtnik, in če je invalid, je njegova pridobitna zmožnost manjša, se je s tem godila mnogim revežem invalidom krivica. Sedaj je postavka 30 Din znižana na 20 Din davka brez doklad. Ker se pa šteje v to vsoto tudi davek na ročno delo, bi bili še vedno invalidi-ročni delavci izključeni od podpor.

Da se ta krivica popravi, je posredoval pri fin. ministristvu poslanec dr. Gosar, ki pa je dobil od ministra odgovor, da se še poprej ni nihče nikdar pritožil, ko je še veljala za odmero invalidne podpore vsota Din 30 davka z dokladi. Iz tega je treba izvajati posledice in se stalno pritoževati in protestirati proti vsaki krivici, da se v bodoče vlada ne bo izgovarjala, da ljudstvo molči.

Duhovnik in socialno delo.

Dunajski škof. list priobčuje v 3. šte. z dne 8. aprila 1926 nekaj določil, kako naj duhovnik sodeluje pri rešitvi perečih socialnih vprašanj. Posneti hočemo samo stvari, ki so tudi za nas aktualne, ne da bi hoteli dajati kakih posebnih navodil.

1. Podpisani celokupni avstrijski episkopat omenja, da je želja papeža Leona XIII., da vsi duhovniki posvetijo vso svojo silo in vso svojo skrb tej veliki nalogi, kar naj bi se že poskrbelo pri vzgoji duhovskega naraščaja.

2. Duhovnik mora delovati na to, da se krepí pač čut dolžnosti in pokorščine po evangeljskih zapovedih pri delodajalcih in delojemalcih, da vlada med njimi sloga in pravičnost.

3. Duhovnik ima danes še večjo dolžnost, da se protivi lahkomišelnemu izkoriščanju, ki teži vse gospodarstvo. S podvojenjo ljubeznijo morajo stati ob strani revnim in zatiranim. Sv. evangelij je visoka pesem o socialnosti in usmiljeni ljubezni. Duhovnik ima mnogobrojno priliko, da vzbudi in neguje v ljudeh socialni čut. Naj začenja s tem že pri otrocih pri katehetskem pouku. Imeti mora globoko razumevanje za bedni položaj sedanjega časa in to mora on tudi pokazati v življenju.

4. Socialna skrb, ki jo papež tako zelo priporoča, naj se vrši zlasti z ustanavljanjem in vodenjem katol. delavskih društev, katerih pglavitna naloga bodi: Utrjevanje članov v verskem življenju, ker sicer bodo zdrknili taka društva kmalu na ono stopnjo, kjer so tisti, ki so vrgli vero iz svojih src.

5. V ta namen naj se delavce izobrazuje v verskih resnicah, se jim razlaga časovne zablode, vodi naj se jih, da živijo v soglasju in naj se zlasti medsebojno podpirajo denarno z večjim vodstvom finančnih poslov. Deluje naj se na to, da žive složno podjetniki in delavci in naj se v ta namen poskuša vse nove načine, ki jih omogoča razvoj in napredek.

6. Štrajk, četudi je v sili upravičen, pomeni veliko gospodarsko škodo za podjetnika in delavca, nudi nevarnost za nasilje in krivice. Zato ga je treba dodobra spoznati in ga ne podvzematí lahkomišelnó.

7. Podpirati morajo kršč. strokovne organizacije, ker so dober odpor proti socialističnim zablodam. Zaslužiti morajo svoje ime s tem, da v njih res vladajo kršč. načela in dobro je treba paziti na to, da delavstvo ni prisiljeno iskati si podpore v zatiranju pri nasprotnih organizacijah. Zlasti sedaj je naloga vseh kristjanov, da odkrivajo blagoslov katoliške cerkve v skrbi za delavski stan.

8. Poučuje naj se delavstvo o nespremenljivih osnovah kat. cerkve o lastnini, zakonu in avtoriteti in o zablodah socializma in komunizma, ki vse to zametavajo. Proučuje naj se zlasti na društvenih sestankih vprašanje o obrestih in upravičenosti delavskih zahtev. Vse to naj se obravnava z največjo stvarnostjo v pravi skrbi za dušni blagor in s sočutjem in ljubeznijo, ki jo zahteva današnja gospodarska beda na eni strani in duševna neizobraženost tistih, ki so v zmotah, na drugi strani.

9. Udruževati se v socialno demokratskih strokovnih organizacijah ni dovoljeno, zlasti kjer je krščanska strokovna organizacija, ker se s tem podaja v nevarnost, da se izneveri pravim načelom in tudi krepí vpliv nasprotnih organizacij. Predvsem je delati na to, da se zlomi terorizem, s katerim socialna demokracija sili na organiziranje v njihovih vrstah.

11. Prepovedano je voliti socialno demokratske zastopnike, ker ti poslanci zastopajo načela, ki nasprotujejo krščanstvu.

12. Oni starši, ki puste vzgajati svoje otroke v socialno demokratskih organizacijah, greše proti lastnim otrokom. Vse delo duhovnikov na socialnem polju bodi zvesta služba Kristusu-kralju, čigar vladanje popisuje sv. pismo takole: Molili ga bodo kralji vse zemlje in mu vsi narodi služili. Ker, rešil bo revnega pred mogočnikom, ki je brez pomoči. Prizanesel bo revnim in potrebnim in rešil duše potrebnih od lakomnosti in krivice. Ker čaščno je njih ime pred njim in njih življenje je zanj dragoceno.

★

V prihodnji številki »Pravice« bomo začeli prinašati »Navodila in pouk avstrijskih škofov o socialnem vprašanju v sedanosti«, da bomo tudi s cerkvenega stališča točno in prav presojali socialne probleme, ki mučijo današnje človeštvo. — Ob letošnji 35 letnici okrožnice »Rerum novarum« papeža Leona XIII., ki se peča samo z delavstvom, bomo enako prinesli članke, da nam bo stališče cerkve izhodišče socialnega gibanja in da bodo naši nasprotniki in neprijatelji kršč. soc. gibanja med katoličani samimi prav presojali nas in naše delo.

K. Z.

Tedenske novice.

Nesreča. 9. junija ponoči je peljal hlapec veletgovca Pungertiča iz Škocjana zapravljiček čez progo pri postaji Mokronog-Bistrica. Na progi se je zagodilo enemu konju kopito med tračnice. Enega konja so odpeli, kar pridrvi vlak, raztrga konja, razbije zapravljiček in potegne vse 12 m daleč za seboj. Človeške žrtve k sreči ni bilo.

Roparski umor. K gostilničarju Adamu Doliškemu v Golnici pri Krapini so prišli štirje elegantno oblečeni moški, kjer so jedli in pili. Ko je hotel pozno v noč gostilničar zapreti gostilno, so ga gostje napadli in popolnoma razmesarili. Nato so odšli v prvo nadstropje, kjer so z udarci po glavi onesvestili tudi njegovo ženo. S seboj so odnesli 8000 dinarjev. Zločince so izsledili zagrebški detektivi.

Brezalkoholna Produkcija. Ljubljana, Poljanski nasip 10/VI, pošlje vsakemu naročniku »Pravice« zanimiv cenik brezplačno. Zahtevajte ga takoj; ne bo Vam žal!

Velika nesreča. V vasi Babska pri Šidu se je vračala 14 letna Eržika Ulian s polja domov. Pri tem je padla na veliko mlinsko kolo ob stezi, ki je bilo v polnem teku. Deklico je kolo popolnoma razmesarjeno vrglo v vodo.

Tramvaj je povozil v Zagrebu delavca Ivana Jakopoviča in mu prebil lobanjo.

Občinske volitve v celi Srbiji in Črni gori se bodo vršile 19. avgusta.

Velika eksplozija v Sarajevu. V pirotehničnem zavodu v Sarajevu je 9. t. m. bila velika eksplozija. Enega delavca je popolnoma razirgalo, mnogo drugih pa je bilo težje ali lažje ranjenih. Vzrok eksplozije niso mogli ugotoviti.

»Socialna misel«, ki je izšla začetkom junija, ima zopet zelo zanimivo vsebino, ki je sledeča: M. K.: K angleški premogovni krizi; Splošni socialni problem in proletarski socializem; Dr. J. Basaj: Problem slovenskega združništva in njegove naloge v bodočnosti; Fran Erjavec: Pregled zgodovine socialističnega gibanja med Slovenci. Poleg teh člankov je v tej številki zanimiv politični pregled. V socialnem pregledu končuje A. Ušeničnik odgovor na kritiko dr. A. Gosarja o »Socialnem katekizmu«. — Socialno misel ponovno priporočamo posebno odbornikom in zaupnikom naših organizacij. Naročijo naj po možnosti tudi naše skupine, da jo lahko čitajo vsi naši člani. Naroča se v upravnistvu v Ljubljani, Jugoslovanska tiskarna, kolportajni oddelek, Poljanski nasip 2.

Babiško društvo. V odborovi seji dne 14. t. m. se je razpravljalo na podlagi Uradnega lista št. 29. t. l. o plačah občinskih, srezkih in okrožnih babic, ki jih postavljajo samoupravna oblastva, ki ne smejo biti manjše, nego Din 1800 na leto. Babice, kot neukazne državne uradnice, morajo dajati osebam siromašnega stanja brezplačno pomoč. Plače in doklade obremenjujejo samoupravne proračune. Odbor je sklenil, da društvo pošlje deputacijo na zdravstveni odsek, da on vsa samoupravna oblastva prisili do tega, da se nastavljenim babicam glasom fin. zakona člen 106 nakažejo njim pripadajoče plače. Odbor pozivlja vse svoje članice, naj se naročijo na naš strokovni časopis »Pravico«, kjer bodo vsa pravila in preuredbe v naši stroki natančno označena. — Odbor.

Zahvala.

V imenu pripravljalnega odbora za I. kršč. soc. del. mladinski kongres, ki se je vršil dne 12. in 13. junija t. l. v Celju, izrekamo najiskrenejšo zahvalo milostljivemu g. celjskemu opatu Juraku za njegov poset ter iskren pozdrav našemu kongresu. Prisrčna zahvala vsem referentom za temeljite, stvarne govore, ki so velike važnosti za nadaljnji kršč. soc. pokret »Krekove mladine«. Prisrčna zahvala požrtvovalnemu pevskemu zboru, ki je tako dovršeno pel pri sv. maši v cerkvi sv. Danijela, — celotni družini Golobovi iz Gaberji, g. Jeniču na Babnem ter vsem sodelavcem, članom in članicam podružnice »Krekove mladine« v Celju, ki so nam po kongresu tako spretno aranžirali na Babnem pošteno delavsko zabavo. Ista zahvala vsem darovalcem, ki so za kongres gmotno prispevali in istega na ta ali oni način podprli. Čas in zahvala tudi vsem udeležencem našega kongresa ter celjskim meščanom za vljudno obnašanje, ki so ga nam pokazali in tako tudi pripomogli, da je I. kongres krščansko socialne delavske mladine v Celju uspel v vseh ozirih prav dobro.

Ljubljana, 15. junija 1926.

Krekova mladina.

Dopisi.

Trbovlje. Poslovalnica I. delavske hranilnice in posojilnice naznanja, da ima uradne ure ob nedeljah od 9.—12. ure. Vsi, ki želijo vlagati denar, naj to upoštevajo, ker se v drugih dnevih ne sprejema denar. — Sosvet poslovalnice.

D. M. Polje. Orlovski odsek v D. M. Polju bo praznoval 4. julija blagoslovitev prapora, združeno z praznovanjem 20 letnice svojega obstoja. V ta namen bo celodnevna prireditev s sledečim sporedom: ob 8. zbirališče pred Ljudskim domom; ob 9. sv. maša, blagoslovitev prapora, zabijanje žebeljev; po sv. maši tabor, poklonitev umrlim članom; sprevod; ob pol 2 skušnja za javni nastop; ob pol 4 telovadba na travniku g. župnika; po telovadbi prosta zabava na vrtu Ljudskega doma. Poleg sviranja domače godbe, petja, še mnogo drugih šaljivih prizorov. Vabimo vse bližnje odseke in nam sorodna društva, da se udeležijo naše slavnosti. Odseke prosimo tudi za pismo sporočilo udeležencev glede kosila.

Zagorje ob Savi. Sprožila se je misel, da se obnovi stavbna zadruga, ki je v naši dolini že pred 25timi leti živahno delovala. Nasvet je pameten, ker je v njem izražena misel skupnosti. Kar ne zmore eden stori vzajemnost. Snujmo lastne domove, gradimo delavske hišice! Pomagajmo si, odkupimo se! Rudarju skromen vrtiček, lastno streho, četudi slamnato! To so zdrava načela in prepričani smo, da bo stavbna zadruga našla pri nas odmev. Vabimo vse, ki se za stvar zanimajo na sestane, ki se bo vršil v nedeljo 20. t. m. ob 3 popoldne v Zadrugnem domu v Zagorju. Naj pridejo tudi naši stari zadrugarji z nasveti, ker so prisrčno vabljeni!

Hrastnik. Naše Kat. izobraževalno društvo je zadnji čas napravilo izlet na Mrzlico. Nekaj članov je odšlo že prejšnji dan zvečer, da so pripravili ovna, ki so ga drugi dan na raznju pekli. Isti dan je bilo na Mrzlici mnogo ljudi. Na gori je lep razgled daleč naokrog. Samo razpelo na križu je vse razbito in polomljeno, kar napravi mučen vtis na izletnike.

Laško. Ob priliki kongresa kršč. soc. mladine v Celju je bila dovoljena polovična vožnja vsem udeležencem kongresa. Toda nekateri uradniki so se zelo branili žigosati karte z mokrim žigom. Šele na odločen nastop naših ljudi so to storili. Tako je bilo v Laškem in še na nekaterih drugih postajah. S kongresom, kakor s sprevodom in lepimi govori, mislim, da se je vsak od navzočih zadovoljil. Zeleti je, da bi ob tako lepih a redkih prilikah bili navzoči tudi tisti, ki sedaj niso bili navzoči in tovariše povprašujejo kako je bilo, da drugi sami prihitijo na enake prireditve in skupno manifestirajo za svojo krščansko socialno delavsko idejo.

Problem brezposelnosti in emigracije v Sloveniji.

Prebivalstvo Slovenije bi se moralo pomnožiti v normalnih razmerah vsled presežka rojstev nad smrtnimi slučaji vsako leto najmanj za 1 %. Dejansko pa se je pomnožilo med leti 1880. in 1914. le za 0,34 % na leto. To se pravi, da se je zmanjšal v teh letih prirastek prebivalstva vsled selitvenega gibanja letno za 0,66 %, — ali povprečno za 6500 oseb. V 34 letih se

je izselilo iz Slovenije po tem računu najmanj 221.000 oseb. To število pomenja le pasivni saldo selitvenega gibanja. Dejansko se je moralo izseliti iz Slovenije v zgoraj omenjeni periodi še več ljudi, gotovo nad četrto milijona oseb.

V letih 1915. do 1920. se prebivalstvo ni množilo normalno. Tozadevno statistiko imamo le za povojna leta, kjer je znašal naravni prirastek leta 1919. 0,43 %, l. 1920. 0,7 %, l. 1921. 0,98 %, l. 1922. pa že zopet 1,1 %. Za vojna leta nimamo statistike. Cenimo pa po analogiji prirastka v drugih deželah z enakim gibanjem prebivalstva, da je znašal ta prirastek 0,2 %.

Največ izseljencev je šlo iz Slovenije v Združene države Severne Amerike, kjer so našli l. 1920. uradno 208.000 Slovencev, med njimi 102.744 v Sloveniji rojenih, pri čemur pa trde strokovnjaki, da so te številke netočne in prenizke.

Močen tok je šel dalje v Gradec in na Zgornje Štajersko, ter na Westfalsko.

Svoj čas so navajali, da živi samo v Gradcu nad 30.000 rojenih Slovencev. Število Slovencev na Westfalskem pa se ceni na 60.000.

V Francijo se Slovenci pred vojno niso selili. Po vojni pa dela tam že nad 8000 slovenskih rudarjev, ki so se preselili tja deloma iz domovine, deloma iz Westfalskega.

Vojna je naši emigraciji predvojna pota zaprla.

V Severno Ameriko sme iz vse države le do 600 oseb na leto.

Avstrija in Porurje ne sprejemata novih priseljencev.

V Južno Ameriko, ki je zlasti za Dalmacijo važno emigracijsko ozemlje, se Slovenci ne selijo.

Kot daljnja neugodna činjenica prihaja v poštev, da je priklopljeno Sloveniji Prekmurje, od koder je iskalo pred vojno do 10.000 sezonskih delavcev na Madžarskem dela — medtem ko iščejo ti delavci sedaj vsaj deloma tudi v Sloveniji kruha.

Vse to so dejstva, ki dajo slutiti, da gremo na delovnem trgu v Sloveniji v vedno težje krize.

Ako hočemo dobiti v vse te pojave še točnejši pogled, je treba izpopolniti zgornjo sliko še s sliko predvojnega selitvenega gibanja.

Zgoraj smo rekli, da je ostajalo pred vojno le okrog 34 % vsega prirastka prebivalstva na domačem ozemlju. Pri tem pa je važno vedeti, da je absorbiralo tudi ta prirastek skoro v celoti par večjih mest in industrijskih krajev.

Polovico tega prirastka je šlo v Ljubljano in Maribor (s predmestji), in sicer v Ljubljano 36 %, v Maribor pa 24 %.

Mesto Celje je absorbiralo 2,5 %, okolica celjska, rudarski revir Trbovlje in Hrastnik pa 19 %. Ako omenimo še Jesenice-Bled z 9,6 %, Krški okraj s 5,5 %, smo omenili vse kraje, kamor je tek el v večji meri dotok prebivalstva.

V podeželskih okrajih brez industrije prebivalstvo v splošnem ni raslo. Ponekod (črnomaljski okraj) pa je celo znatno nazadovalo.

Že te številke kažejo, da pri nas prirastek kmetijskega prebivalstva ne išče in ne najde zasluzka v poljedelstvu. Slovenska kmetija odbija prirastek prebivalstva v celoti v industrijo in mesta. To se vidi jasno na sledečih številkah.

Na bivšem Kranjskem, to je približno v današnji ljubljanski oblasti

so našli pred vojno pridobitno zaposlenih:

Zavarovanih je bilo	1923	1924	1925	1926
Pri okrož. uradu za zavarovanje delavcev . . .	73.313	75.649	74.457	75.613
Rudniki: Trboveljske pr. dr.	9.551	9.623	9.981	7.380
Skupaj	82.864	85.372	84.438	82.993

Kako bi rasla ponudba delovne sile, ako bi ne bilo emigracije in ako bi ostal tok v industriji isti kot pred vojno?	82.800	89.300	90.938	97.438
---	--------	--------	--------	--------

Preobremenitev delovne trga	4.038	6.500	14.445	
---------------------------------------	-------	-------	--------	--

Zgornja tabela kaže nazorno, kako se je selilo prebivalstvo v mesta. (V zadnjem desetletju bi bilo treba to tabelo sicer v toliko popraviti, da je vstetih l. 1910. gotovo kakih 10.000 poljedelskih prebivalcev med prevzittkarje, ki so se šli v prejšnjem desetletju med poljedelce. Vkljub temu je šlo v dveh desetletjih v ljubljanski oblasti, to je v polovici Slovenije nad 18.000 pridobitno zaposlenih iz dežele v mesta in industrijske kraje.

Ako bi sklepali iz zgornjih številok na celo Slovenijo, bi prišli do tehle zaključkov:

Predvojni letni prirastek v industriji in obrti se more ceniti na 1100, v trgovini in obrti na 250, na železnici na 200, v uradih na 250, skupno na 1800 oseb. Skoro ravno toliko pa je v zadnjem desetletju letno upadanje v poljedelstvu zaposlenih.

Vse vsled naravnega prirastka do- raščajoče osebe 6500 po številu pa so iskale kruha v tujini.

Kaj bi se moralo dogoditi, ako bi izseljevanje popolnoma prenehalo, med tem ko bi šlo notranje selitveno gibanje v predvojnem pravcu?

Da moremo to presoditi, je pred vsem važno, da imamo pred očmi ozko zvezo med naravnim naraščanjem prebivalstva in naraščanjem kapitala, ter med brezposelnostjo, stanovanjsko bedo in izseljevanjem.

Kdor na prebivalstvo ne gleda kot na rastoč organizem, temveč na mrtvo stanje, temu tudi zaposlitvena statistika ne pove ničesar in ga morda še vara.

(Dalje prih.)

Za žene in dekleta.

Barvane bluze, obleke ali predpasnike, o katerih misliš, da bo pustila barva, in se razlezla, ne smeš jemati iz vode. Ko si jih namočila, jih operi in jih daj sušiti. Če jih pušiš ležati mokre na mizi, se barva tako razleže, da dotična obleka ni več veliko za rabo.

Gost jesih zopet lepo očistiš, če priliješ na vsak liter dve žlički sladkega mleka in pušiš 24 do 48 ur na miru stati. Če se v tem času še ni očistil, ponovi čiščenje še enkrat. Ko se vleže gošča na dno, previdno odlij čist kis v steklenice in jih zamaši.

Kako se ohrani juha več dni? Zlasti na deželi, kjer se ne kuha vsak dan meso, pogrešajo večkrat dobre goveje juhe, čeravno ni tako težko, ohraniti jo več dni, če treba cel teden. Kadar je namreč juha kuhana, naj se natoči v posebno steklenico prav do vrha; potem se zamaže steklenica s sirovim maslom, tako da ni nič zraka v steklenici in se potem zamaši.

V mestu. »Papa, kaj pa je to jarem?« — »Jarem? To je stvar, katero se natakne volu na vrat, da vleče voz. Zakaj to vprašaš?« — »Zato, ker pogosto slišim o jarmu v zakonu.«

Vsak je svoje sreče kovač! To velja tudi za cel stan!

Na Angleškem si je zaveden delavski stan ustvaril potom konzumne organizacije, nepremagljive trdnjave, lastne ladije, tovarne in druge naprave.

Vaš napredek je odvisen od Vaše zavednosti. Vsak zaveden delavec pa nabavlja vse svoje potrebščine izključno pri svojem **I. delavskem konzumnem društvu.**